

СТАТИСТИЧНИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ В АНАЛІЗІ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ

Анотація. Визначено основні інструменти в дослідженні основних засобів підприємств Харківської області за видами економічної діяльності, а саме промисловості та сільського господарства. Аналіз основного капіталу здійснено через аналіз основних засобів.

Аннотация. Определены основные инструменты в исследовании основных средств предприятий Харьковской области по видам экономической деятельности, а именно промышленности и сельского хозяйства. Анализ основного капитала совершен через анализ основных средств.

Annotation. The main tools in the study of fixed assets of enterprises of Kharkiv region by economic activity, namely industry and agriculture were identified. The analysis of fixed capital was made through the analysis of fixed assets.

Ключові слова: основний капітал, основні засоби, активи.

Метою статті є формування статистичного інструментарію щодо аналізу основних засобів як основи виробничого визначення основного капіталу підприємств.

Однією з найбільш часто використовуваних категорій в економічній теорії й практиці є капітал. Він виступає базою для створення та розвитку підприємств і в процесі їх функціонування відбиває господарські інтереси держави, власників і персоналу. Будь-яка організація, що веде виробничу чи іншу комерційну діяльність, повинна мати певний капітал, який є сукупністю матеріальних цінностей та коштів, фінансових вкладень і витрат на придбання прав і привілеїв, необхідних для здійснення його господарської діяльності [1].

Основний капітал – це виробничі матеріальні та нематеріальні активи.

Матеріальна частина основного капіталу – основні засоби, які беруть участь у процесі виробництва постійно або багаторазово переносять свою вартість на виготовлений з їхньою допомогою продукт або послуги частинами, в міру зносу.

Традиційно аналіз основного капіталу здійснюється через аналіз основних засобів, тому що в сучасних нормативно-правових документах має місце відсутність єдності у визначенні поняття основного капіталу підприємств та його речового змісту. Неправомірність ототожнення понять "основний капітал", "основні засоби", "основні фонди" дає змогу акцентувати відмінність у визначенні основних засобів та основних фондів. Причому якщо поняття "основні засоби" є зрозумілим, оскільки воно співзвучне з терміном "засоби виробництва", то виникає питання доцільності використання поняття "основні фонди". На практиці речовим складом основного капіталу прийнято вважати основні засоби та нематеріальні активи.

Аналіз показав, що за визначений період спостерігається зменшення вартості основних засобів як у сільському господарстві, так і в промисловості.

Проведення аналізу динаміки вартості основних засобів промисловості в Харківській області за 2000 – 2011 роки показало наступне.

За визначений період абсолютний приріст вартості основних засобів у промисловості Харківської області склав 40 974 млн грн. Найбільші темпи зростання спостерігаються у 2007 році (164,8 %), а найменший – у 2003 (102,9 %). Причому якщо ланцюгові показники характеризують зміну зазначеного показника за роками, то базисні дають змогу проводити порівняльний аналіз.

За весь період дослідження має місце приріст вартості досліджуваного показника на 245,5 %, а абсолютне значення одного відсотка приросту має постійну тенденцію до збільшення. Якщо у 2001 році з 1 % вартості основних засобів було отримано 166,91 млн грн, то за 2011 рік – уже 537,65 млн грн.

Виходячи з того, що окрім промисловості для Харківської області важливим є й розвиток сільського господарства, слід провести їх порівняльну оцінку за показником вартості основних засобів.

Так, базисні характеристики абсолютної зміни показника основних засобів у сільському господарстві мали найбільше зниження у 2005 році (-1 716 млн грн), тоді як ланцюгові характеристики визначають тенденцію до зниження у 2000 – 2007 роках, й позитивні зміни в абсолютному виразі у 2008 – 2010 роках.

Абсолютне значення одного відсотка приросту в сільському господарстві має менші за розміром характеристики, ніж у промисловості.

Якщо за період з 2000 по 2005 роки в разі зниження вартості основних засобів в сільському господарстві на 1 відсоток не було отримано від 50,88 до 34,01 млн грн, то переломним був 2006 рік й за 2007 – 2010 роки було отримано вже від 34,06 до 46,7 млн грн.

Графічне зображення зміни вартості основних засобів у промисловості та в сільському господарстві наведено на рисунку.

Необхідною умовою аналітичного дослідження в будь-якій сфері є отримання прогнозних значень.

Проведення прогнозової оцінки вартості основних засобів на промислових підприємствах й у сільському

Тому, виходячи з наявності вихідного матеріалу та періоду його отримання, можна застосувати найбільш придатні, на думку автора, методи.

Рис. Динаміка вартості основних засобів у промисловості та в сільському господарстві

Використання методу аналітичного вирівнювання дало змогу побудувати наступні прогнозні моделі:

у промисловості $Y_t = 33\,223 + 4\,592,035 \times t$,

у сільському господарстві $Y_t = 4\,496,3 + 0,254545 \times t$.

Отримані прогнозні значення за зазначеними видами діяльності мають наступний результат на 2012 рік:

у промисловості 65 367,24 млн грн;

у сільському господарстві 4 498,08 млн грн.

Використання більш складних методів прогнозування показало значні розбіжності в отриманні прогнозних значень.

Таким чином, застосування аналітичного інструментарію у визначенні будь-яких тенденцій та можливостей розвитку потребує поєднання чіткого розуміння економічної сутності вихідної інформації та вибору інструментів статистичної оцінки, що найбільш коректно з математичної точки зору відповідають вирішенню поставленого завдання.

Наук. керівн. Серова І. А.

Література: 1. Афанасьєв М. В. Економіка підприємства : навч.-метод. посібн. / М. В. Афанасьєв, О. Б. Плоха. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2007. – 320с. 2. Гусов К. Н. Економіка підприємства / К. Н. Гусов. – К. : КНЕУ, 2000. – 230 с. 3. Будаговская С. Микроэкономика и макроэкономика / С. Будаговская. – К., 2009. – 517 с. 4. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України № 3422-IV від 9 лютого 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua>. 5. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ukrstat.org>.